

Skildring av Småland

Återutgivning av text från 1883

En gratis publikation från
e-boksbiblioteket.se

Skildring av Småland

– Återutgivning

av text från 1883

av Carl Georg Starbäck

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-355-5

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du en historisk skildring av landskapet Småland från år 1883.

Du får spännande anekdoter om kungar, slott och historiska händelser.

Du får också veta att invånarna i Småland har "lifligt lynne" och att de är "storväxta", "resliga" samt "förbindliga och gästvänliga".

Märkligt nog skildras den svenska naturen som om författaren åkt i ett flygplan – trots att det ännu inte var uppfunnet. Det var troligen härifrån som Selma Lagerlöf fick idén att låta Nils Holgersson skildra landet genom att flyga på en gås.

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksbiblioteket.se i januari 2017.

Texten publicerades ursprungligen år 1883 i boken "Små berättelser om märkliga orter i Sverige – Liten geografisk läsebok för barn och ungdom" med rubriken "Småland". Författare till texten är Carl Georg Starbäck (1828–1885).

I slutet av 1800-talet var historikern Carl Georg Starbäck en av landets mest kända författare. Han skrev framför allt populära böcker om historia men också romaner. Man kan säga att Starbäck var sin tids Herman Lindqvist eller Jan Guillou.

Inledning: Sverige – från ovan

1 Om vi besluta oss för att företaga en resa genom vårt fädernesland för att se och lära känna något litet af dess natur och folk samt folkets seder och bruk inom olika landskap, så blir första frågan, huru vi bäst skola ställa till det så att vi på en gång kunna få en öfversigt öfver det hela och vinna kännedom om de märkeligaste enskildheterna. Jernvägarne och ångbåtarne äro förträffliga fortskaffningsmedel, men hafva det emot sig, att vi dels icke skulle kunna komma till många orter, dit vi nödvändig vilja, dels föra de oss antingen för fort eller ock blott utefter stränderna af det landskap, hvari vi för tillfället befinna oss. Att i våra tider färdas med häst och vagn eller till fots, skulle åter gå alldeles för långsamt, och alla dessa sätt att färdas skulle dessutom göra det alldeles omöjligt för oss att få en god öfversigt öfver det hela, något som för oss är af stor vigt.

Kunde vi därför skaffa oss en farkost, som vore så inrättad att den förde oss högt upp i rymden, men åter, när vi ville, sänkte sig ned med oss till den ort, som vi närmare ville lära känna, då vore våra önskningar uppfyllda. Om vi kunde komma så högt upp, att vi kunde se hela vårt land utbreda sig under oss liksom en vanlig karta, öfver hvilken vi efter behag foro fram och åter, då behöfde vi blott uppställa

för oss något rättesnöre att följa vid de besök, som vi här och der skulle göra, och så begifva oss på väg.

Ett sådant fortskaffningsmedel finnes emellertid på sätt och vis, ehuru man ännu icke hunnit få det så fullkomligt, att det uppfyller alla de anspråk, som man måste hafva på ett sådant. Det är luftballongen. Vi kunde ju antaga, att en sådan funnes, åt hvilken vi vågade anförtro oss!

Nå väl, stigen på och följ mig. I verkligheten kan man väl icke i luftballong stiga så högt, eller vår synförmåga sträcka sig så långt, att vi skulle kunna se hela vårt fosterland utbreddt för oss, som på en karta, men vi kunna ju antaga äfven detta.

2. Medan vi nu befinna oss uppe i höjden, skola vi först taga en öfverblick af landets utseende. Vi se då, huru genom hela den halfö, som bildar *Sverige* och *Norge*, löper en bergsrygg, ifrån hvilken landet sluttar åt ömse sidor. Det är *Kölen* eller *Seveberget*. Flera bergar synas utgå från denna bergsrygg både inåt Sverige och Norge, men de senare gå ända ut till hafvet och åtskilja från hvarandra de många hafs-fjordarne, hvari Norges kust är sönderskuren; åt svenska sidan sänka sig deremot de glesa tvärryggarne allt mer, ju närmare de komma kusten, och utplattas slutligen alldeles samt försvinna.

Sådana fjordar, som i Norge, finnas icke på den svenska kusten, men deremot visar sig här utefter hela halföns längd ett lågland, hvars bördiga ängar och åkerfält tilltaga, ju längre man kommer söderut. På ett ställe, der vi se de stora sjöarna *Wenern*, *Wettern*, *Hjelmaren* och *Mälaren*, går detta lågland från *Östersjön* till *Skagerrack*, liksom ett bälte från landets ena kust till den andra. Skulle vi tänka oss, att hafvet

steg omkring 300 fot öfver sin nuvarande yta, så skulle det fylla hela detta låglandsbälte, och Sverige skulle då skilja sig i tvenne öar, hvilka bildades af den nämnda höglandstrakten och en annan, som ligger söder om detta låglandsbälte. Söder om detta lågland höjer sig nämligen det småländska höglandet, sluttande åt alla sidor. I en längst försvunnen tid har verkligen vattnet stått så högt, att detta lågland varit ett sund, som sammanbundit *Nordsjön* och *Östersjön*. Det hafva lärde män räknat ut.

Men stora och breda floder forssa inom höglanden i dalarnes djup och nedflyta till låglandet, och upp emot norden se vi bergens toppar glänsa hvita. Det är snön, som ligger der och som aldrig smälter, fast solen skiner aldrig så varm. Det är nämligen förhållandet, att ju högre man kommer upp öfver jorden, desto mer tilltager kölden, och på en viss höjd är den så stark, att snön aldrig smälter. Sådana fjäll finnas många utefter Kölen och in i Norge, men på den svenska sidan äro de färre. *Sulitelma* är ett sådant berg, som ligger på Kölen i nordligaste delen av riket. Något längre söderut midtför *Storsjön* i *Jemtland* se vi ett annat, som heter *Syltoppen*, och ännu sydligare mellan *Dalarnes* nordligaste spets och *Fämundsjön* i Norge ligger *Svuckufjäll*. Söder om detta berg finner man intet, som höjer sig ofvan snögränsen, förr än man kommer till *Alperna* i södra Europa.

Skildring av Småland år 1883

Den här texten publicerades ursprungligen år 1883 i boken "Små berättelser om märkeliga orter i Sverige – Liten geografisk läsebok för barn och ungdom" med rubriken "Småland". Författare till texten är Carl Georg Starbäck (1828–1885).

Jönköping är den första stad, som fäster vår uppmärksamhet inom Småland. Den har ett utmärkt vackert läge mellan södra spetsen af Wettern och tvenne mindre sjöar. Staden är visserligen gammal, men ej så gammal som många andra städer i Sverige. Ursprungligen låg den ej på sin nuvarande plats utan vid *Junebäck*, der fordom konungarne, då de redo omkring sitt rike — redo sin eriksgata, som det hette — lemnades af Smälänningarne och mottogos af Westgörrarne. Under medeltiden var staden af mycken vikt, och här låg då ett starkt befästadt slott till denna ords försvar mot de ständiga anfällen från Danmark. Ett danskt minne från medeltiden är fästadt vid Jönköping. Det var nämligen här, som konung Christian tyrann lät halshugga de tvenne barnen Ribbing. Det gamla slottet ligger nu i ruiner, men i våra dagar har ett annat arbete företagits, som är i sin mån

lika storartadt, som riddartidens borgar och slott; — det är jernvägen. Och äfven Jönköping är förmedelst jernväg förenadt med så väl Sveriges sydligaste städer, som med Göteborg och Stockholm. Den senare kallas *vestra stambanan*, men från Falköping i Westergötland utlöper åt sydost genom Jönköping och Småland söderut ned till Skåne den s. k. *södra stambanan*.

Wexiö är förbunden med denna stambana genom en liten bibana. Denna stad är icke äldre, än Jönköping, och höjden, der den är belägen — 500 fot öfver hafvet — var bebyggd redan före kristendomens införande. Stället kallades då *Östrabo*, och här nedsatte sig Smålands apostel *S:t Sigfrid* och lärde och döpte i en källa, som ännu bär hans namn och ligger på "biskopsgärdet" i stadens grannskap. Sedan dess har här varit biskopssäte, och biskopshuset kallas ännu *Östrabo*. Nära staden finnas ruiner af det forna biskopliga slottet *Kronoberg*.

Här i *Wexiö* hopsamlade år 1710 Magnus Stenbock sina skaror af unga bonddrängar och inöfvade dem i exercis samt inväntade de nyuppsatta regementen, som från andra delar af riket voro i antågande. Den öfvermodige fienden skämtade öfver "bocken och hans gedepogar", men Måns bock visade snart, hvad han kunde uträtta med svenska ynglingar.

Trakten omkring *Weixiö* kallas *Wärend*.

Wärend utgöres af fem härad — *Konga*, *Albo*, *Kinnevald*, *Uppvidinge* och *Norrvidinge* — och utmärker sig som ett rikt omvexlande skogsland af storartad skönhet. Det har utgjort liksom ett helt för sig, och ännu på 1600-talet funnos här inga körvägar, åkerbruket låg i sin linda, och folket lefde af boskapsskötsel samt jagt och fiske. Folket här är storväxt och resligt. Ljusbrunt hår och blå ögon utmärka derjemte *Wärendsbon*. Han är tillika af ett lifligt lynne, förbindlig och gästvän-

lig, men äfven stolt och lättretlig, så att här ofta förekomma tvister, hvilka afgjordes genom en strid på lif och död. "Att spänna bälte" var fordom sed i dessa bygder och bestod deri, att när någon fann sig förolämpad af en annan, han frågade denne, "huru långt han tålde kallt jern". Den tillfrågade ryckte upp sin knif och utmärkte på klingan, huru långt han tålde ett stygn, hvarpå bådas knifvar omlindades med skinnremmar, och afklädda till midjan, hopspändes kämparne med ett läderbälte. Nu började den vilda striden, och aldrig slutade den utan den enes död, men ofta stupade begge. Ännu på Gustaf Wasas tid fortfor denna sed, och Wärendsqvinnorna plägade medtaga till gästabuden sina mäns liksvepningar, emedan de icke visste, när de foro hemifrån, om deras män skulle återvända lefvande eller döda.

Denna sed utvisar ett i allmänhet vildt och krigiskt lynne. Såsom boende på gränsen till Danmark — så länge Halland och Skåne tillhörde detta rike — voro de också ständigt utsatta för krigets olyckor och ofta öfverlemnade åt sig sjelfva, så att det var helt naturligt, att det stridsälskande lynnet och den krigiska råheten skulle hos dem bibehållas. Det finnes knappt en enda gård af högre ålder inom Wärend, som icke många gånger om blifvit bränd och sköflad af de här så kallade "Jutarne". När fred rådde och bonden med sina barn och sitt husfolk satt framför den flammande spieselbrasan var lifvet här såsom annorstädes hos nordens allmoge. Sången och sagan och berättelserna om framfarna tider voro då allas käraste tidsfördrif. Men Wärendsbon var för öfvrigt mycket vidskeplig. I månljusa nätter såg han ofta elfvorna dansa på ängen, eller hörde han skogsråt sucka i skogen och necken spela på sin harpa i bäcken.

Dessa skogsbor hafva från urminnes tider haft vissa företrädesrättigheter, som kallats *Wärends härads rätt*. Enligt denna rätt fingo

döttrarna ärfva lika med sönerna, och när de gifte sig, fingo de på sin bröllopsdag bära ett stridsbälte af rödt siden eller kläde med guldfrnasar, och bröllofståget till kyrkan föregicks af trummor och fullständig krigsmusik. Dessa rättigheter bekräftades af *Carl XI*, men då afskaffades krigsmusiken. Ännu bäras dock stridsbältet, men den lika afsrätten är numera utsträckt öfver hela riket.

Anledningen till dessa gamla rättigheter tillhör så till vida sagan tider, som man icke med visshet vet, när den tilldragelse timade, hvarpå de grunda sig. Det var en gång — säger sagan — då Danskarne inföllo i landet. Män och qvinnor hade dragit till skogarne, och genom stora förhuggningar hade fiendens framfart der hindrats. Under sitt återtåg framforo Danskarne med eld och svärd, men då samlade en ung bonddotter vid namn *Blända* bygdens qvinnor och tillredde ett präktigt gästabud. Det var midt i vintern, så att alla vatten lågo tillfrusna, och gästabudet tillreddes på en öppen plats midt i skogen i *Lekaryds* socken i *Albo* härad. Danskarne läto sig allt väl smaka, men när de drucko och skämtade som bäst, började skogen brinna rundt omkring. Det var en brasa, som de icke väntat sig, men de hade knappt återkommit från sin förvåning förrän de fingo se *Blända* i spetsen för en skara qvinnor framrusa emot sig. Nu följde en het strid, men Danskarne kunde ej uthärda qvinnornas häftiga anfall. Högst få kunde återkomma till Danmark; de flesta föllo. *Bländinge* kyrka skall hafva blifvit uppbyggd af det från fienden tagna bytet och fått sitt namn af *Blända*.

Riddarborgarne i detta bergsland äro för medeltiden af mindre vikt än i Wester- och Östergötland. Men öfver allt lefver på folkets läppar en rikedom af sägner från den äldsta sagan om *Arngrim* och hans söner på *Bolmsön* i sjön *Bolmen* till *Nils Dacke* och hans upproris-

ka bondeskaror under Gustaf Wasas tid samt de följande krigen med Danmark, tills med *Carl X Gustaf* Sverige fick sin naturliga gräns i söder.

Mot öster sänker sig landet till ett lågland, och här ligger en mycket gammal och minnesrik stad, som vi vilja besöka. Det är

Kalmar. Det är en af de mest regelbundna städer i riket, och den har en utmärkt vacker belägenhet på en holme straxt invid Småländska stranden midt emot Öland. De raka, breda och vidsträckta gatorna, den vackra domkyrkan, som är uppbyggd af *Nicodemus Tessin d. ä.*, en fader till den, som bygt Stockholms slott, de rymliga öppna platserna — allt detta gör ett synnerligen angenämt intryck. Under drottning Christinas tid uppbygdes de vallar, hvilka numera blifvit raserade, emedan de icke ansetts utgöra något verkligt skydd för staden. Sedan de uppfördes, har icke heller Kalmar varit usatt för något fiendtligt anfall. Kalmars krigshistoria tillhör egentligen medeltiden och efterdyningarna af densamma eller krigen med Danmark under de första Wasakonungarne.

Detta äldre Kalmar är icke detsamma som det nuvarande. Det låg midtför på fastlandet och är nu under namn af *Gamla staden* en förstad till det nuvarande Kalmar. En eldsvåda, som år 1647 förstörde staden, föranledde dess förflyttande till holmen, der den nu ligger och som under medeltiden kallades *Systraholmen* af ett nunnekloster, som då låg der. De många minnenas Kalmar, det är detta äldre. Huru långt tillbaka i tiden denna äldre stads ålder går, kan icke med visshet bestämmas. I längst försvunna tider landsteg här en norsk konung *Sigurd*, som kallades *Jorsalafar*, emedan han företagit ett tåg till Jerusalem. Han kom nu till Sverige för att tvinga Småländingarne att blifva kristna. Från folkungatiden börjar staden och det här belägna *slottet*

oftare förekomma i vår historia. Här firade konung *Magnus Ladulås* sitt bröllop, och här tillfångatogs hans sonson, den olycklige konung *Magnus Eriksson*, af sin egen son. Under hela denna tid, så länge Blekinge tillhörde Danmark och *Brömsebro bäck* utgjorde riksgränsen, ansågs Kalmar med sitt slott som en förmur eller nyckel till riket.

Under unionstiden var Kalmar ofta i Danskarnes hand. Sista gången, de vunno staden, var under *Carl IX* år 1611, då de fingo den genom förräderi af *Krister Some*. Han sålde slottet till danske konungen *Christian IV* mot dryg betalning, alldeles som i början af detta århundrade en svensk adelsman sålde *Sveaborg* till Ryssen. Konung Carl kände en djup smärta öfver förlusten af Kalmar slott, att han utmanade konung Christian på envig. "Möter du oss icke, så hålla vi dig hvarken för en hederlig konung eller en rättskaffens krigare", — skref han. Christian afslog utmaningen med ett ytterst ohöfligt bref, hvori han sade sig förnimma, att Carl ännu plågades af hunddagarne, och förebrådde honom, att han låtit Kalmar tagas midt för hans näsa. "Vi veta allt för väl" — skref Christian — "att du är gammal och skröplig, att det är bättre för dig att sitta bakom varma ugnen, än fäkta mot oss, och att du snarare behöfva en läkare, som kan sköta om din hjerna, än möta oss i envig. Du borde blygas, du gamle gäck, att antasta en ärlig man! Du har kanhända lärt sådant af gamla käringar, hvilka äro vana att bruka munnen!" Harmen och förtrytelsen öfver detta grofva beteende af konung Christian bidrog till att påskynda Carls snart derpå timade död. I freden i *Knäröd* 1613 kom Kalmar åter till Sverige.

Kalmar slott ligger omkring 400 steg från *Qvarnholmen* eller den nuvarande staden, men alldeles invid den gamla. Det är på tvenne sidor omgifvet af hafvet och skiljes från landet genom tvenne graf-

var, som numera till större delen äro igenrasade. Huru slottet i forna tider såg ut, är svårt att säga; sådant det nu är, blef det huvudsakligen under konung *Johan III*. Det bildar en regelbunden fyrkant med torn i hvarje hörn. På vestra flygeln befinner sig ett högt torn, som fordom var ännu högre och från hvars spets en förgylld kula utstrålade öfver land och haf vidt omkring.

I denna del af slottet ligger, efter hvad det påstås, den stora sal, der rådsherrar, riddare och stormän från både Sverige, Danmark och Norge år 1397 samlades på drottning Margaretas kallelse till konung Eriks af Pommern kröning. Samlingen egde dock bevisligen icke rum på slottet utan i staden. Här sökte drottningen, ehuru förgäfves, förmå de svenske herrarna att underteckna ett beslut om de tre rikenas förening för evärdliga tider under en konung. Hon lyckades väl efter långa underhandlingar erhålla några få namnunderskrifter efter sitt förslag, hvilket sålunda i sjelfva verket alldeles misslyckades; men det oaktadt blef hennes "union" under de följande 120 åren en källa till ständiga strider mellan Danmark och Sverige.

Berättelsen om "unionssalen" och "Margaretas thron" m. m. härleder sig från en uppgift af en vaktmästare, hvilken uppdukat historien för dem, som besökt slottet. Den thron, som på 1730-talet såldes för några daler silfvermynt, har tillhört en långt senare tid än Margaretas.

I våra dagar har man börjat återställa några af de rum, hvilka fordom begagnats af konungafamiljens medlemmar. *Erik XIV:s* sängkammare har blifvit återsteld i hela sin ursprungliga prakt. Rummets dörrar och paneler äro prydda med inlagda arbeten af konungens egna hand.

Straxt söder om Kalmar utskjuter i hafvet en udde, som heter

Stensö, och der står ett vackert monument af gjutet jern. Det är en minnesvård öfver den för Sverige vigtiga stund, då Gustaf Wasa land-sattes här 1520 den 31 Maj. Han kom då som en arm flykting från Lybeck, men inom år och dag stod han efter de underbaraste äfventyr i spetsen för Dalkarlarne och hade vunnit tvenne segrar vid Brunbäckes färja och vid Badelundsås. Bredvid jernmonumentet befinner sig en sten med en inskrift, som eget nog en flyktig fransk konung nära 300 år efter Gustafs landstigning här låtit rista på stenen. Det var *Ludvig XVIII*, en broder till den Ludvig, som Fransmännen dömt till döden och halshuggit. Den främmande konungen blef så rörd, när han besökte *Stensö*, att han föll på knä och kysste jorden samt skar en torfva ur den till minne af stället.

Längre söderut flyter *Brömsebrobäck*, den gamla riksgränsen, som dock numera är nästan uttorkad. Vi komma öfver densamma in i ett nytt landskap, Blekinge.

Viktiga ord och personer

Dacke, Nils.

[ca 1510–1543]. Svensk bonde och upprorsledare. Var ledare för upproret Dackefejden 1542–1543 och avled i striderna mot kungens trupper.

Envig.

En typ av duell som användes för att avgöra tvister. Begreppet envig slutade användas under medeltiden.

Erik XIV.

[1533–1577] Svensk kung mellan 1560–1568. Var son till Gustav Vasa och avsattes sedan brodern Johan III gjort uppror. Förgiftades med arsenik efter nio års fångenskap.

Erik av Pommern.

[ca 1382–1459] Svensk kung under flera perioder mellan 1396 och 1439 samt dessutom kung av Norge 1389–1442 och Danmark 1396–1439. Kallas i dag oftast Erik av Pommern.

Folkungatiden.

Tidsperiod i svensk historia som omfattar åren 1250–1389. Har fått sitt namn efter de många stormän som under 1200-talet

gjorde uppror mot kungamakten. Folkungarna fanns framför allt i Uppland och de kämpade mot kungarnas försök att centralisera makten. Upproret slogs slutgiltigt ner på 1280-talet.

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

Gustaf Wasa.

[1496–1560] Svensk kung från 1523 till sin död 1560. Gustav Vasa är en av de mest inflytelserika kungarna i svensk historia. Gustav införde arvsmonarkin i Sverige och reformerade kyrkan. Många menar att Vasa skapade den moderna svenska nationalstaten.

Johan III.

[1537–1592] Svensk kung från 1568 till sin död 1592. Var son till Gustav Vasa samt far till Polens kung Sigismund. Fängslades av sin bror, kung Erik XIV, och tillbringade flera år i husarrest i Gripsholms slott. Tog makten genom ett uppror och lät senare avrätta sin bror.

Carl IX.

[1550–1611] Karl var kung av Sverige från 1604 till sin död 1611. Var son till Gustav Vasa, bror till Johan III och halvbror till Erik XIV. Var inblandad i flera maktstrider och lät avrätta ett stort antal fiender inom adeln. Var också inblandad i fyra olika krig, bland annat mot Ryssland, Danmark och Polen.

Carl X Gustaf.

[1622–1660] Karl var svensk kung från 1654. Är mest känd för

tåget över Stora Bält som gjorde att Bohuslän och Skåne blev svenska. Var gift med Hedvid Eleonora. Karl avled efter en kort tids sjukdom. Hans namn skrivs i dag Karl X Gustav.

Carl XI.

[1655–1697] Blev svensk kung vid 5 års ålder 1660 under namnet Karl XI, men tog inte tronen i besittning förrän 1672. Gjorde omfattande insatser för att återupprätta svenska armén och flottan. Tog också initiativet till en centralisering av den svenska staten. Var också ansvarig för den försvenskning som genomfördes i de tidigare danska delarna av riket.

Christian IV.

[1577–1648] Kristian var kung över Norge och Danmark från 1588 till sin död 1648. Är mest känd för sina militära misslyckanden, bland annat Kalmarkriget 1611–1613 och Trettioåriga kriget.

Christian Tyrann.

[1481–1559] Kung av Danmark och Norge 1513–1523 och över Sverige 1520–1521. Flydde från Danmark år 1523 efter att ha blivit avsatt. Försökte ta makten 1531 med hjälp av en rekryterad här men misslyckades. Tillbringade resten av sitt liv i husarrest på flera danska slott. Kristian II är mest känd i Sverige som Kristian Tyrann, ett namn han fick efter de nästan 100 avrättningarna under Stockholms blodbad år 1520.

Drottning Christina.

[1629–1689] Svensk drottning mellan 1632 och 1654. Avsade sig tronen 1654 för att kunna bli katolik och för att slippa gifta sig.

Levde de sista åren i Rom.

Ludvig XVI.

[1754–1793] Kung av Frankrike från 1774 till 1792. Avsattes under franska revolutionen och avrättades med giljotin i januari 1793. Kallas för Louis XVI på franska och Ludvig XVI på svenska.

Ludvig XVIII.

[1755–1824] Fransk kung under flera perioder från 1814 till sin död 1824. Överlevde franska revolutionen genom att bo i exil i Belgien och England.

Magnus Eriksson.

[1316–1374] Svenske Magnus Smek/Eriksson var kung av Sverige 1319–1364, kung av Norge 1319–1343 och kung av Skåne 1332–1360. Avsattes av sin son och lär enligt svenska källor ha drunknat i Norge och kan vara begravd i Varnhems klosterkyrka.

Magnus Ladulås.

[1240–1290] Svensk kung från 1275 till sin död 1290. Var son till Birger Jarl. Är mest känd för att ha infört Alsnö stadga som innebar att det tidigare systemet med kunglig hird och ledung avskaffades.

Drottning Margareta.

[1353–1412] Drottning av Danmark och Norge mellan 1387 och 1412 och av Sverige under åren 1389–1412. Avled av pesten och ligger begravd i Roskilde domkyrka.

Ribbing, Gustaf och Lindorm.

[döda 1521] Barn till adelsmannen Lindorm Knutsson Ribbing. Avrättades på order av kung Kristian II den 23 december 1521 tillsammans med fadern. Källorna till händelsen är tvetydiga.

Sigurd Jorsalafarare.

[ca 1090–ca 1130] Norsk kung som regerade från 1103. Fick sitt namn efter att ha deltagit i ett korståg 1107–1111.

Some, Krister.

[1565–1618] Svensk överste och ståthållare. Deltog i fälttåget 1609 mot Ryssland. Var 1611 hövitsman på Kalmar slott och anklagades för förräderi efter att ha kapitulerat för danska styrkor.

S:t Sigfrid.

Engelsk biskop som missionerade i Sverige under början av 1000-talet. Han ska ha varit den förste biskopen i Skara men också ha missionerat i Växjö. Det är osäkert om Sigfrid någonsin blivit kanoniserad och alltså blivit ett ”riktigt” helgon.

Starbäck, Carl Georg.

[1828–1885] Svensk historiker, lärare och författare. Var en av sin tids mest kända populärhistoriker och kan beskrivas som 1800-talets version av Herman Lindqvist. Han är mest känd för det stora verket ”Berättelser ur den svenska historien” som kom ut i 11 delar mellan 1860-1875.

Steg.

Gammalt längdmått. Ett steg motsvarar 90 cm.

Stenbock, Magnus.

[1665–1717] Svensk greve och fältmarskalk. Är mest känd för segern 1710 i slaget vid Helsingborg. Avled i dansk fångenskap år 1717.

Tessin, Nicodemus d. ä.

[1615–1681] Tyskfödd arkitekt som ritade eller byggde bland annat Tidö slott, Fiholms slott, Borgholms slott, Skoklosters slott och Drottningholms slott. Var sin tids absolut främste svenske arkitekt. Far till Nicodemus d. y.

Unionstiden.

Namn på den långa tidsperioden under medeltiden då länderna Sverige, Danmark och Norge var förenade i Kalmarunionen. Begreppet unionstiden omfattar normalt åren 1389–1523.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)